

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Державної установи
«Інститут всесвітньої історії НАН України»
член-кореспондент НАН України,
доктор історичних наук, професор
А. І. Кудряченко

« 15 » травня 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Глобалізація: минуле і сучасність

для студентів магістратури / for post-graduate students

Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
Спеціальність	032 (В9) «Історія та археологія»
Освітній рівень	третій (доктор філософії)
Освітня програма	Історія
Вид дисципліни	вибіркова
Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Ухвалено Вченою радою
ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»
протокол № 3 від «15» травня 2025 р.

Київ – 2025

Розробник

Городня Наталія Данилівна, доктор історичних наук, професор
провідний науковий співробітник відділу історії країн Азії та Африки
професор історичного факультету Київського національного університету імені
Тараса Шевченка

ВСТУП

1. Анотація навчальної дисципліни:

Хоч термін «глобалізація» є часто вживаним, він має багато інтерпретацій, а сутність явища, яке він описує, потребує осмислення. Ця навчальна дисципліна з'ясовує сутність явища «глобалізації» і вивчає його у кількох вимірах: як концепцію, явище (процеси і їхні результати), певний історичний період і методологію історичного дослідження. Висвітлюються провідні характеристики глобалізації на різних етапах світового розвитку з акцентом на сьогоденні, та її рушійні сили. Простежуються прояви глобалізації продовж історії людства у різних сферах, а також взаємозв'язки між глобалізацією і глобальною історією.

2. Мета дисципліни – ознайомлення аспірантів з концепціями глобалізації, формування у них розуміння сутності цього феномену і здатності простежувати його прояви у різних сферах – економічній, культурній, політичній, соціальній і безпековій – на сучасному етапі розвитку людства і в минулому, а також вміння застосовувати підхід глобальної історії у наукових дослідженнях.

3. Завдання (навчальні цілі):

з'ясувати сутність концепцій і феномену глобалізації, зв'язку між глобалізацією і глобальною історією;

розвивати вміння використовувати концепцію глобалізації для пояснення історичних процесів на різних етапах розвитку людства;

з'ясувати сутність концепцій глобалізм, глокалізація, регіоналізм і регіоналізація, та вміти їх застосовувати для характеристики явищ і процесів в минулому й на сучасному етапі розвитку людства;

простежити зародження і розвиток глобалістики як міждисциплінарної галузі наукових досліджень і глобальної історії;

з'ясувати сутність глобальної історії як підходу до вивчення історії;

розвивати аналітичні здібності аспірантів, їхні навички структуровано і аргументовано викладати свої думки, висловлювати і аргументувати свої судження усно і письмово;

вчитися надавати експертні оцінки і рекомендації.

4. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення дисципліни аспірант повинен

1.1. Знати і розуміти терміни «глобалізація», «глобалізм», «глокалізація», «інтеграція», «регіоналізм», «регіоналізація», «глобалістика», «глобальна історія», різні форми і рівні інтеграції

1.2. Знати різні концепції «глобалізації» на основі опрацювання наукової літератури

1.3. Знати і розуміти сутність феномену глобалізації та глобальної історії, взаємозв'язок між ними

- 1.4. *Знати* основні віхи розвитку глобалістики і глобальної історії
- 2.1. *Вміти* характеризувати і пояснювати сутність феномену глобалізації та його прояви, спираючись на приклади з сьогодення й історії
- 2.2. *Вміти* аналізувати вплив транснаціональних і наднаціональних акторів на різні спільноти, держави, регіони, світ в цілому продовж історії
- 3.1. *Вміти* працювати у групах (під час дискусії, дебатів, роботи над колективним проектом)
- 3.2. *Вміти* висловлювати, аргументувати, обстоювати свою думку усно, з використанням конкретних фактів, прикладів з минулого і сьогодення
- 3.3. *Вміти* викладати і аргументувати свою думку письмово на основі конкретних фактів, прикладів з минулого і сьогодення

5. Компетентності, якими має володіти здобувач та програмні результати навчання

Компетентності, якими має володіти здобувач	Програмні результати навчання	Найменування навчальних дисциплін, практик/ кількість кредитів
Загальні	ЗК 2. Здатність до критичного аналізу, оцінки й синтезу нових та комплексних ідей ЗК 5. Здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну і професійну добросовісність, постійну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.	Глобалізація: минуле і сучасність 3 кредити ЄКТС
Спеціальні (фахові) компетентності	ФК 1. Здобуття глибинних знань у галузі історії, всесвітньої історії та історії України й її взаємин з іншими країнами світу, засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем історії розвитку та сучасного стану наукових історичних знань, оволодіння термінологією досліджуваного наукового напрямку. ФК 2. Здатність самостійно виконувати науково-дослідну діяльність за спеціальністю 032 «Історія та археологія», з використанням сучасних теорій, методів та інформаційно-комунікаційних	

	<p>технологій.</p> <p>ФК 4. Здатність аналізувати історичні явища з погляду фундаментальних історичних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.</p> <p>ФК 5. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі всесвітньої історії на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів</p> <p>ФК 6. Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних історичних досліджень</p> <p>ФК 7. Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі всесвітньої історії, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів</p>	
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загально-філософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.</p> <p>ПРН 2. Знати основні класичні та новітні історичні концепції, фундаментальні праці конкретної історичної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження</p> <p>ПРН 3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.</p> <p>ПРН 4. Обирати адекватну предмету історичного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі історії та</p>	

	<p>археології, всесвітньої історії.</p> <p>ПРН 5. Дотримуватись норм наукової етики при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.</p> <p>ПРН 6. Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проектів, організувати роботу дослідницьких колективів.</p> <p>ПРН 7. Аналізувати, тлумачити і правильно застосовувати норми, що регулюють правовідносини у сфері інтелектуальної власності.</p> <p>ПРН 8. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності</p> <p>ПРН 9. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі всесвітньої історії та міждисциплінарних досліджень.</p> <p>ПРН 10. Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо).</p> <p>ПРН 12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку, усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань.</p> <p>ПРН 13. Відповідально ставитися до виконуваної роботи та досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики.</p> <p>ПРН 14. Здатність інтегрувати власні науково-дослідні напрацювання до</p>	
--	---	--

	навчально-методичної роботи. ПРН 15. Здатність до саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя, відповідальність за навчання інших.	
--	--	--

6. Схема формування оцінки

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Обговорення окремих аспектів дисципліни на лекціях – макс. 10 балів за кожне заняття (усього 70 балів)

Написання академічного есе / аналітичної записки з політичними рекомендаціями – макс. 10 балів

Залікова робота – макс. 20 балів / мін. 12 балів*

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

Підсумкове оцінювання: залік.

Умовою допуску до заліку є отримання аспірантом під час семестрового оцінювання **не менше ніж 40 балів** (*критично-розрахунковий мінімум*).. Рекомендований мінімум для допуску до заліку – 24 бали.

Форма проведення заліку – письмова; включає відповіді на питання, що потребують розгорнутої відповіді – 2 завдання по 10 балів максимум, усього 20 балів.

Мінімальний пороговий рівень оцінки, за якої залік вважається складеним – **12 балів**.

Час проведення заліку – до 80 хв на одну академічну групу.

Оцінюються такі результати навчання аспіранта:

розуміння термінів «глобалізація», «глобалізм», «глобалістика», «глокалізація», «інтеграція», «регіоналізм», «регіоналізація», «глобальна історія»;

знання і розуміння основних концепцій глобалізації;

вміння формулювати і обґрунтовувати власне визначення і концепцію глобалізації;

вміння пояснювати концепцію глокалізації і наводити приклади проявів цього феномену в сучасності і минулому людства;

знання і розуміння форм і рівнів інтеграції, і вміння наводити приклади для їх ілюстрації;

розуміння сутності глобальної історії, її зв'язку з концепцією глобалізації;

вміння пояснювати прояви глобалізації в історії і сучасності у економічній, політичній, культурній та інших сферах, наводити приклади глобальних взаємозв'язків і (взаємо)впливів;

вміння визначати спільне і відмінне в глобалізації на сучасному етапі розвитку людства і в минулому;

вміння аргументовано викладати і обстоювати свою думку усно і письмово, з використанням конкретних фактів, прикладів з минулого і сьогодення;

вміння використовувати англійську мову в професійних цілях

Залік включає два завдання, які потребують розгорнутих відповідей, кожне з яких оцінюється в 10 балів. Усього 20 балів.

Критерії оцінювання відповідей на завдання, які потребують розгорнутих відповідей:

Відповідь змістовна, добре структурована, чітко сформульована і аргументована, продемонстровано знання і розуміння основних термінів і концепцій, процесів і тенденцій, основних праць з проблематики курсу 10–9

Відповідь змістовна, добре структурована, чітко сформульована і аргументована, продемонстровано знання і розуміння основних термінів і концепцій, процесів і тенденцій, основних праць з проблематики курсу, проте наявні окремі помилки та / або відповідь не достатньо структурована і аргументована 8–7

Відповідь відображає розуміння основних концепцій і матеріалу навчальної дисципліни, але розкриває їх не повно або не достатньо аргументовано або відповідь не достатньо структурована 6–5

З цілому відповідь відображає розуміння основних концепцій і матеріалу навчальної дисципліни, але її зміст викликає суттєві зауваження 4–3

Відповідь фрагментарна або майже відсутня 2–1

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Failed	0-59

7. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самост. робота
1	Вступ. Предмет і завдання дисципліни. Організація курсу. Тема 1. Основні концепції дисципліни: глобалізація, глобалізм, глокалізація. Інтеграція, регіоналізація і регіоналізм.	2	-	8
2	Тема 2. Глобалізація: проблема дефініції. Основні концепції глобалізації.	2	-	8
3	Тема 3. Зародження і розвиток глобалістики та глобальної історії.	2	-	8
4	Тема 4. Роль транснаціональних акторів у сучасному світі. Глобалізація в торговельно-економічній, фінансовій, культурній, ін. сферах	2	-	8
5	Тема 5. Коли розпочалися процеси глобалізації? Прояви глобалізації у минулому: сфери духовної і матеріальної культури.	2	-	8
6	Тема 6. Використання концепції глобалізації для пояснення минулого. Глобальна історія, її зв'язок з глобалізацією.	2	-	8
7	Тема 7. Глобальний вплив російсько-української війни. Узагальнення.	2	-	8
8	Самостійна робота (академічне есе / аналітична записка з політичними рекомендаціями)		-	10
9	Залік	2		8
	Усього	16		74

Загальний обсяг: 90 год., у тому числі:

Лекцій — 14 год.

Залік – 2 год

Самостійна робота – 74 год.

Рекомендована література:

Основна

1. *Городня Н.* Глобальна історія, всесвітня історія і глобалізація // Європейські історичні студії. 2019. № 14. С. 58–72.
2. *Городня Н.* Глобальна чи всесвітня історія? Вплив концепцій глобалізації на вивчення і викладання історії // Україна, Європа, світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. Тернопіль, 2018. Вип. 21. С. 168–176.
3. Globalization 101 / Council on Foreign Relations. URL: <http://www.globalization101.org/>; <http://www.globalization101.org/issues-in-depth/>
4. Globalization / Council on Foreign Relations. URL: <https://world101.cfr.org/global-era-issues/globalization/what-globalization>
5. Global Era Issues / Council on Foreign Relations. URL: <https://world101.cfr.org/global-era-issues>
6. Пошедін О.І. Історіографія глобалізації // Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал. - № 1 (29) – К., 2025 – 218 с. С. 184 – 199.

Додаткова / Recommended

1. *Bauman Zygmunt.* Globalization. Human Consequences. Cambridge: Polity Press, 1998. 136 p. (*Бауман Зігмунд.* Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 109 с.).
2. *Friedman Thomas.* The Lexus and the Olive Tree: Understanding Globalization. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2000, 469 p.
3. *Friedman Thomas.* The World Is Flat: A Brief History of the Twenty-first Century. New York: Thomas L. Friedman, 2007. 672 p.
4. *Giddens Anthony.* Runaway World: How Globalization is Reshaping Our Lives. London: Routledge, 1999. 138 p.
5. Globalization in Historical Perspective (2003) / National Bureau of Economic Research. URL: <http://www.nber.org/books/bord03-1>
6. *Held David, McGrew Anthony, Goldblatt David, Perraton Jonathan.* Global Transformations Reader. Economics, and Culture. Redwood City, California: Stanford University Press, 1999. 515 p.
7. Introducing Regional Integration. Tokyo: United Nations University. UNU OpenCourseWare. URL: <http://ocw.unu.edu/>
8. *Mazlish Bruce, Iriye Akira* (Eds.). The Global History Reader. New York and London: Routledge, 2005. 302 p.
9. *Northrup David.* Globalization and the Great Convergence: Rethinking World History in the Long Term // Journal of World History. Volume 16. Number 3. September 2005. P. 249-267.
10. The Global Transformations Reader. An Introduction to the Globalization Debates / Ed. by *David Held* and *Anthony McGrew*. Cambridge: Polity Press, 2000. XVIII+602 p.

11. The Legacy of 9/11. How the War on Terror Changed America and the World (Foreign Affairs Anthology) // Foreign Affairs Magazine, 2021. (pdf).
12. *Tignor Robert...* [et al]. Worlds Together, Worlds Apart: A History of the World from the Beginning of the Humankind to the Present. New York and London: W.W.Norton & Company, 2011. 624 p.
13. World and Global History: Research and Teaching / Edited by *Seija Jalagin, Susanna Tavera, Andrew Dilley-Pisa*: Plus-Pisa University Press, 2011 URL: <http://www.clioeworld.net/onlread/wg2/wg2.pdf>
14. *Гелд Д., Мак-Грю Е.* Глобалізація – антиглобалізація / Пер. з англ. К.: Основи, 2004. 189 с.
15. Глобалізація = Focus globalization: навчальний посібник / *М. Вомс, В. Босхардт, Д. Хамелс, Б. Мезарош, С. Одоржинські* та ін. К.: Амадей, 2007. 480 с.
16. *Городня Н.* Регіональна інтеграція у великій Східній Азії в ХХІ ст. // Інтеграційні процеси в Азії та Африці як складова світового історичного розвитку (кінець ХХ – початок ХХІ століття): монографія / За заг. ред. *В.О. Шведа*. К.: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2022. С. 27-49.
17. *Стігліц Дж.* Глобалізація та її тягар / Пер. з англ. К.: Академія, 2003. 252 с.

9. Додаткові ресурси

1. *Городня Н.Д.* Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Глобалізаційні процеси: минуле і сучасність»: для студентів історичного факультету К., 2019. 29 с. URL: <http://www.history.univ.kiev.ua/materiali-dlya-studentiv/>; https://drive.google.com/file/d/1zd34PmPsBhQA1b9DDlwm_dmNgTxBDnPo/view